

Biblinė Rožinio slėpinių prasmė (IV)

Jėzaus Kristaus paaukojimas šventykloje

Kun. Danielius DIKEVIČIUS

Apie kūdikio Jėzaus paaukojimą Jeruzalės šventykloje skaitome Evangelijos pagal Luką 2-ojo skyriaus 22–40 ištraukoje (taip pat kai kuriose apokrifuose, žr., pvz., *Pseudo Mato Evangeliją* 15, 1–3). Lk 2, 22–40 tekste galėtume išskirti tris dalis. Pirmoji (22–24 eil.) nurodo apsilankymo šventykloje tikslą. Antroji (25–38 eil.) pasakoja apie Šventosios Šeimos susitikimą su Simeonu (25–35 eil.) ir Ona (36–38 eil.). Trečioji dalis (39–40 eil.) kalba apie Įstatymo numatytų apeigų atlikimą ir sugrįžimą į Galilėjos Nazaretą.

Pasibaigus Mozės Įstatymo nustatytoms apsilankymo dienoms, [Juozapas ir Marija] nunešė kūdikį į Jeruzalę paaukoti Viešpačiui (2, 22).

Pasibaigus... dienoms – t. y. praėjus keturiasdešimčiai dienų po Jėzaus Kristaus gimimo Judėjos Betliejuje: **VIEŠPATS** kalbėjo Mozei, tardamas: „Kalbėk izraeliečiams ir sakyk: 'Kai moteris pastoja ir pagimdo berniuką, ji bus nešvari **septynias dienas**. Ji bus nešvari, kaip būna nešvari savo mėnesinių metu. Aštuntąją dieną berniuko apyvarpės oda bus apipjaustyta. O moteris pasiliks dar **trisdešimt tris dienas** savo apsilankymo kraujyje. Nieko, kas šventa, nelies nei į šventovę eis, kol nepasibaigs jos apsilankymo dienos (Kun 12, 1–4).

Mozės Įstatymo – žydų šventieji raštai buvo skirstomi į tris – Įstatymo (Tora), Pranašų (Nebiim) ir Raštų (Ketubim) – dalis: *Daug svarbių tiesų buvo mums perduota per Įstatymą, Pranašus ir vėlesnius autorius* (Sir 0, 1); *Paskui Jėzus tarė jiems: „Ar ne tokie buvo mano žodžiai, kuriuos jums kalbėjau dar būdamas su jumis: turi išsipildyti visa, kas parašyta apie mane Mozės Įstatyme, Pranašų knygoje ir Psalmėse“* (Lk 24, 44). Pagal judaistinę tradiciją Įstatymas, kurį sudaro Pradžios, Išėjimo, Kunigų, Skaičių ir Pakartoto Įstatymo knygos, buvo paties Mozės parašytas: *Pilypas sutiko Natanaelį ir sako jam: „Radome tą, apie kurį rašė Mozė Įstatyme ir pranašai. Tai Jėzus iš Nazareto, Juozapo sūnus“* (Jn 1, 45).

Apsilankymo – graikiškame tekste yra „apsilankymo jų“. Kas tie „jie“? Marija ir Juozapas ar Marija ir Jėzus? Nežinome. Pagal Mozės Įstatymą vaiko gimimas užtraukdavo ritualinį nešvarumą vien tik jo motinai. Ri-

tualinio nešvarumo neturėtume suprasti kaip moralinio nusizengimo, t. y. nuodėmės. Tai išorinis susitepimas (pvz., prisilietimas prie lavono etc.), už kurį žmogus būdavo ekskomunikuojamas – išskiriamas iš normalaus socialinio ir religinio gyvenimo (plačiau apie ritualinį nešvarumą žr. Kun 11–16 skyrius).

Nunešė kūdikį... paaukoti Viešpačiui – Įstatymas Išėjimo įvykiui prisiminti reikalavo pirmagimių paaukojimo Viešpačiui Dievui: **VIEŠPATS Mozei kalbėjo: „Pašvęsk man visus pirmagimius! Kas tik tarp izraeliečių pirmasis atveria motinos gimdą, žmogaus ar gyvulio vaikas, tas yra mano.“** <...> *tu atskirsi VIEŠPAČIUI visa, kas pirmąkart atveria motinos gimdą. Visi jūsų vyriškosios lyties galvijų pirmagimiai priklausys VIEŠPAČIUI* (Iš 13, 1. 12). Paaukotą pirmagimį reikėjo išpirkti: *Todėl aš ir paaukoju VIEŠPAČIUI visa, kas yra vyriškosios lyties ir pirmąkart atveria motinos gimdą, ir todėl aš išperku savo pirmagimį sūnų* (Iš 13, 15). Skaičių knyga (18, 16) pateikia išpirkimo kainą: penki sidabriniai šekeliai pagal šventovės šekelį, – tai yra dvidešimt gerų.

Kaip parašyta Viešpaties Įstatyme: kiekvienas pirmgimis berniukas bus pašvęstas Viešpačiui (2, 23). Iš tikrųjų Lukas ne cituoja, o tiktai daro aliuziją į Iš 13, 1. 12 tekstą.

Ir duoti auką, kaip pasakyta Viešpaties Įstatyme: porą purplelių arba du balandžiukus (2, 24). *Ir duoti auką* – už apsilankymą po gimdymo. *Porą purplelių* – tai yra beturčių auka: *O jei ji neturi iš ko atnašauti avių, tetatnašauja du purplelius ar du balandžius, vieną deginamajai aukai, o kitą atnašai už nuodėmę. Kunigas atliks permaldavimą jos labui, ir ji bus švari* (Kun 12, 8). Vadinasi, Šventoji Šeima negyveno prabangiai.

Jeruzalėje gyveno žmogus, vardu Simeonas. Jis buvo teisus ir dievobaimingas vyras, laukiantis Izraelio paguodos, ir Šventoji Dvasia buvo su juo (2, 25).

Vardu Simeonas – hebr. vardas reiškia „girdėti“. *Teisus ir dievobaimingas* – Lukas išvardija pagrindines Simeono savybės: teisumą (žmonių atžvilgiu) ir pamaldumą (Dievo atžvilgiu). Nėra tikro teisumo be

pamaldumo, o pamaldumo be teisumo. *Izraelio paguodos* – vienas iš daugelių kristologinių Jėzaus titulų.

Jam buvo Šventosios Dvasios apreikšta, kad jis nemiršias, kol pamatysias Viešpaties Mesiją (2, 26). *Šventosios Dvasios apreikšta* – trečiojo Švč. Trejybės Asmens sklaida pasaulyje įvyko gerokai anksčiau, dar iki Sekminių dienos (žr. Apd 2). *Nemiršias* – pažodžiui „nepamatyti mirties“. Šis hebraizmas galėtų išreikšti žmogiškos dvasios nemarumo idėją. *Viešpaties Mesiją* – t. y. tikrąjį, nes buvo besidedančių mesijais, Dievo siųstą Pateptąjį-Mesiją.

Jėzaus paaukojimas šventykloje. Miniatiūra iš Ingeborgos psalmyno. XII a. pab., Prancūzija

Šventosios Dvasios paragintas, jis atėjo dabar į šventyklą. Įnešant gimdytojams kūdikį Jėzų, kad pasielgtų, kaip Įstatymas reikalauja (2, 27). Be Šventosios Dvasios aktyvaus dalyvavimo Simeonas negalėtų atpažinti Jėzaus kaip Dievo Pateptojo.

Simeonas jį paėmė į rankas, šlovino Dievą ir sakė (2, 28). *Paėmė į rankas* – šitas Simeono veiksmas man primena Jokūbo ir Juozapo susitikimą ir apsikabinimą: Juozapas įsakė pakinkyti jo vežimą ir nuvyko į Gošeną pasitikti savo tėvo. Vos tik pamatęs jį prieš save, jis puolė jam ant kaklo ir jį apsikabinęs ilgai verkė. O Izraelis sakė Juozapui: „Dabar jau galiu mirti, pats pamatęs, kad tu dar gyvas“ (Pr 46, 29–30). Patriarchas Jokūbas/Izraelis buvo Juozapo tėvas. Jam pasenus padėtis pasikeitė. Juozapas tapo savo tėvo tėvas. Simeonas yra Senojo Testamento personifikacija. Senasis Testamentas parengė dirvą Naujajam Testamentui, o šis atgaivino Senąjį.

Dabar gali, Valdove, kaip buvai žadėjęs, leisti savo tarnui ramiai iškeliauti, nes mano akys išvydo Tavo išgelbėjimą, kurį Tu prirengi visų tautų akivaizdoje: šviesą pagonims apšviesti ir tavosios Izraelio tautos garbę (2, 29–32).

Lk 2, 29–32 – tai Simeono giesmė (žinoma *Nunc dimittis* vardu ir kalbama *Dievo tautos liturginių valandų* – Naktinės – metu); ji sulėtina pasakojimo eigą; atskleidžia papasakotų įvykių tikrąją prasmę; apreikia Jėzaus Kristaus asmenį; šlovina Viešpatį Dievą.

Valdove – gr. *despotes* išreiškia Dievo kaip vienvaldžio visatos ir žmonių valdovo idėją, kuriam valdyti reiškia tarnauti. *Tarnui ramiai iškeliauti* – Simeonas jaučiasi ramus dėl judaizmo ir išrinktosios tautos tolesnio likimo. *Akys išvydo... išgelbėjimą* – čia vietoj asmeninio Mesijo titulo turime neasmeninį daiktavardį „išgelbėjimas“

(gr. *soterion*): išvydo išgelbėjimą – t. y. Mesiją. Gyvenime po gyvenimo mums yra pažadėtas palaimintasis Dievo veido regėjimas. *Visų tautų akivaizdoje* – Jėzus Pateptasis-Mesijas yra visų žmonių gelbėtojas. *Šviesą... apšviesti* – šviesa yra dieviškojo žodžio/mokymo simbolis: *Tavo žodis – žibintas man kojoms ir šviesa mano takui* (Ps 119, 105). Mokymas bus viena iš pagrindinių Mesijo funkcijų: *Labai anksti, dar neprašvitus, Jėzus atsikėlęs nuėjo į negyvenamą vietą ir tenai meldėsi. Simonas ir jo draugai nusekė iš paskos ir, suradę jį, pasakė: „Visi tavęs ieško“. Jis atsakė: „Eikime kitur, į gretimus miestelius, kad ir ten skelbčiau žodį, nes tam esu atėjęs“* (Mk 1, 35–38).

Šviesą pagonims apšviesti – primena pranašo Izaijo žodžius: *Aš, VIEŠPATS, pašaukiau tave teisumo pergalei, paėmiau tave už rankos. Aš sukūriau tave ir padariau tave Tautos sandora, Tautų šviesa...* (42, 6). Tai yra pirmosios kenčiančio Viešpaties tarno giesmės fragmentas (plg. Iz 42, 1–4). Dievo Mesijas bus kančios vyras. *Tavosios Izraelio tautos garbę* – judaizmas, pripažindamas Jėzų esant tikruoju Dievo Mesiju, niekuo nerizikuoja.

Kūdikio tėvas ir motina stebėjosi tuo, kas buvo apie jį kalbama (2, 33). *Kūdikio tėvas* – Juozapas nebuvo tikrasis Jėzaus tėvas (žr. Mt 1, 20; Lk 1, 36).

O Simeonas palaimino juos ir tarė motinai Marijai: Štai šis skirtas daugelio Izraelyje nupuolimui ir atsikėlimui. Jis bus prieštaravimo ženklas (2, 34). Jėzaus asmeniui neliks abejingų. Vienų jis bus dievinamas, kitų išjuokiamas. Jį įtikėjusieji kurs meilės civilizaciją, neįtikėjusieji – mirties kultūrą.

Ir tavo pačios sielą pervers kalavijas, – kad būtų atskleistos daugelio širdžių mintys (2, 35). Kalavijas simbolizuoja kančią. Marija – Viešpaties tarnaitė taps Sopulingąja Motina (lot. *Mater Dolorosa*). Tačiau kalavijas yra ir dieviškojo žodžio simbolis: *Dešinėje rankoje jis*

laikė septynias žvaigždes, iš jo burnos ėjo aštrus dviašmenis kalavijas... (Apr 1, 16). Marija-Motina turės tapti Marija-Mokine. Tai bus skausmingas procesas.

Ten buvo ir pranašė Ona, Fanuelio duktė iš Asero giminės. Ji buvo visiškai susenusi. Po mergystės ji išgyveno septynerius metus su vyru (2, 36). Pranašė – lietuviškas žodis, kilęs iš graikiško *prophetes*, kuris savo ruožtu kildinamas iš veiksmažodžio *propheteuo* ir reiškia: 1) „kalbėti prieš ką nors“, 2) „kalbėti kieno nors vardu“, 3) „pranašauti ateitį“. Ona – hebr. *Hanna* reiškia „malonėmis apdovanotoji“, „malonė“. Fanuelio duktė – Fanuelis yra gr. ir hebr. žodžio *Pnuel* („Dievo veidas“) forma. Iš Asero giminės – Aseras (hebr. *Ašer* – „laimingas“) buvo patriarcho Jokūbo ir Zilpos sūnus (plg. Pr 30, 12–13).

O paskui našlaudama sulaukė aštuoniasdešimt ketverių metų. Ji nesitraukdavo iš šventyklos, tarnaudama Dievui per dienas ir naktis pasninkais bei maldomis (2, 37). Našlaudama – Onos vyras mirė, kai jai buvo apie 20 metų (12 + 7). Nors buvo jauna, vis dėlto pakartotinai neištekėjo. Žydai tokį elgesį laikė didele

dorybe. Vadinasi, ir jos vedybos buvo iš meilės. *Tarnaudama... dienas ir naktis* – šis apibūdinimas išreiškia pastovumo ir visuotinio idėjas. Dievas sukūrė dangų ir žemę, t. y. viską.

Ir ji, tuo pat metu priėjusi, šlovino Dievą ir kalbėjo apie kūdiki visiems, kurie laukė Jeruzalės išvadavimo (2, 38). *Jeruzalės išvadavimo* – Jeruzalė minima vietoj Izraelio (lot. *pars pro toto*). Žydai laukė mesijo politiko ir karvedžio, kuris galėtų juos išvaduoti iš romėnų okupacijos.

Atlikę visa, ko reikalavo Viešpaties Įstatymas, jie sugrįžo į Galilėją, į savo miestą Nazaretą (2, 39). *Atlikę visa* – Lukas pabrėžia tobulą Šventosios Šeimos paklusnumą ritualiniams Senojo Testamento reikalavimams. Sinagogos ir Bažnyčios atskyrimas įvyko tikrai I a. pabaigoje.

Vaikelis augo ir stiprėjo; jis darėsi pilnas išminties, ir Dievo malonė buvo su juo (2, 40). Jėzus Kristus buvo tikras žmogus.

„Nežinau, kada bažnyčioje klauptis, stotis, sėstis...“

Kun. Juozas FAKĖJAVAS

„Ačiū, kunige, kad pasakėte, kada klauptis, atsistoti, atsisėsti...“ Štai tokius arba panašius padėkos žodžius teko išgirsti ne vieną kartą išėjus po šv. Mišių, pačiam vadovavus Eucharistijos šventimo liturgijai. Nemažai katalikų pasauliečių nori (ar norėtų, tik nedrįsta garsiai pasakyti) ne vien žinoti, kada ir kokios liturginės elgsenos reikėtų laikytis, bet suprasti jos prasmę ir vertę asmeniniam tikėjimui bei visai tuo laiku susirinkusiai bendruomenei. Todėl pasidalysiu keliomis įžvalgomis, pamąstymais apie mūsų sąmoningą dalyvavimą įvairiose liturginėse apeigose, išreiškiant jas savo kūno laikysena. Tuo labiau kad Vatikano II Susirinkimas sako: „Siekiant aktyvaus dalyvavimo [liturgijoje], tebūnie skatinami žmonių <...> veiksmai arba gestai ir kūno laikysena“ (Konstitucija apie šventąją liturgiją *Sacrosanctum concilium*, 30).

Tad ir aptarkime tuos veiksmus, kurie būdingi visai mūsų, ypač Eucharistijos šventimo, liturgijai.

Sėdėjimas yra ramybės, susikaupimo, klausymo, mąstymo ir maldos laikysena ir drauge asmens, kuris moko bei vadovauja, kūno padėtis. Vyskupas, sėdėdamas katedroje (soste), vadovauja ir kalba.

Sėdėti reikia ne susmukus, bet tiesiai, kojos turi būti suglaustos, nugara tiesi, galva pakelta, rankos tvarkingai padėtos ant kelių arba sudėtos maldai.

Sėdima per skaitinius ir homiliją (pamokslą), aukų ruošimą, po Komunijos priėmimo.

Stovėjimas prigimtine ir įprasta prasme yra pagarbos ženklas: žmonės atsistoja, norėdami pagerbti ką nors asmenį. Stovėjimas buvo įprasta žydų maldos padėtis, taip pat ankstyvųjų krikščionių laikysena meldžiantis. Tai ir išskirtinė velykinė laikysena: mes drauge su Kristumi esame Prisikėlimo žmonės. Pirmieji krikščionys netgi visą Velykų laikotarpį – nuo Velykų